

เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง

● ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง...

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถคุ้มครองตัวเราไว้ ให้ความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) อยูได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแค่จะรุ่มรวยสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียวเพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้

หลักการพึ่งตนเอง

หันกลับมาคิดถึงเส้นทางสายกลาง เมื่อมีมาปฏิบัติทา ในการดำรงชีวิตให้อาณาเรอพึ่งตนเองได้ โดยใชหหลักการพึ่งตนเอง 5 ประการคือ

1. ด้านจิตใจ

ทำตนให้เป็นที่ยิ่งของตนเองมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติ โดยรวม มีจิตใจเสียอาพร ประณีประนอม ซื่อสัตย์สุจริต เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ดังกระแสพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับการพัฒนาคน ความว่า

“...บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือ ความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรม และความมุ่งมั่น ที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบายหรือวิธีการ อันแยบยลในการปฏิบัติงาน ประกอบพร้อมด้วยจึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยังยืนแก่ตนเองและแผ่นดิน...”

2. ด้านสังคม

แต่ละชุมชนต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแรงเป็นอิสระ ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“...เพื่อให้งานชุดหน้าไปพร้อมเพรียงกัน ไม่ลดหล่น จึงขอให้ทุกคนพยายามที่จะทำงาน ในหน้าที่อย่างเต็มที่ และ ให้มีการประชาสัมพันธ์กันให้ดี เพื่อให้งานทั้งหมดเป็นงานที่เกื้อหนุนสนับสนุนกัน...”

3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ไปใช้และจัดการอย่างฉลาดพร้อมทั้งการเพิ่มมูลค่าโดยให้ยึดหลักการของความยั่งยืน และกักประโชชน์สูงสุด ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

“...ถ้ารักษาสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม นึกว่าอยู่ได้อีกหลายร้อยปี ถึงเวลานั้น ลูกหลานของเราก็อาจหาวิธีแก้ปัญหาต่อไป เป็นเรื่องของเขา ไม่ใช่เรื่องของเรา แต่เราก็ทำได้ ได้รักษาสิ่งแวดล้อมไว้ให้พอสมควร...”

4. ด้านเทคโนโลยี

จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี จึงต้องแยกแยะบนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้านและเลือกใช้เฉพาะที่สอดคล้องกับความต้องการของสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ สังคมไทย และควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของเธอเอง ดังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงกล่าวไว้ว่า

“...การเสริมสร้างสิ่งที่ชาวบ้านชาวชนบทขาดแคลนและต้องการ คือความรู้ ในด้านเกษตรกรรมโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นสิ่งที่เหมาะสม...”

“...การใช้เทคโนโลยีอย่างใหญ่โต เดิมรูปหรือเต็มขนาดในงานอาชีพหลักของประเทศย่อมจะมีปัญหา...”

5. ด้านเศรษฐกิจ

แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้ และไม่มีการมุ่งที่การลดรายจ่าย ในเวลาเช่นนี้จะต้องปรับทิศทางใหม่ คือ จะต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญและมีหลักการพออยู่พอกินพอใช้และสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น ดังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงกล่าวไว้ว่า

“...การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้ เพื่อตนเอง เพื่อให้จะทำให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่งและขั้นต่อไป ก็คือให้มีเกียรติว่าอื่นได้ด้วยตนเอง...”

“...หากพวกเราร่วมมือร่วมใจกัน ทำสัก เศษหนึ่งส่วนสี่ ประเทศชาติของเราก็สามารถรอดพ้นจากวิกฤติได้...”

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ **ความพอเพียง** หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีควมสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และไม่มีความรอบรู้ที่เฉพาะตน ดำเนินชีวิตด้วย ความซื่อสัตย์ ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

งานก่อสร้างฝายทดน้ำบ้านปางไฮ
พจนมณฑลพะเยา 1 แห่ง
วันที่ 7 ตุลาคม ๒๕๔๑ อ.ดอกสะเก็ด จ. เชียงใหม่
โดยสำนักงานชลประทานที่ ๓ กรมชลประทานและสภ.พะเยา
สงวนลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๔๑

116 พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับ "เศรษฐกิจพอเพียง" เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 26 ปีแล้ว ตั้งแต่ก่อนที่ประเทศไทยเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเมื่อกลางปี 2540 และต่อมาภายหลังได้ทรงเน้นย้ำ แนวทางการแก้ไขเพื่อให้พสกนิกรรอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นความสำคัญของความ "พอเพียง" ว่ามีผลอย่างไรต่อราษฎรและประเทศชาติ

“...คุณขึ้นจะว่าอย่างไรที่ช่างเขา
จะว่าเมืองไทยถ้าสมัย
ว่าเมืองไทยสมัย
ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่สมัยใหม่
แต่เราอยู่พอมีพอกิน
และขอให้ทุกคนมีความปรารถนา
ที่จะให้เมืองไทย พอดีพอกิน
มีความสงบ
และทำตามตั้งวัตถุประสงค์ ตาม ตีงปณิธาน
ในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่
แบบพออยู่พอกิน
ไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรืองอย่างยอด
แต่เรามีความพออยู่พอกิน
มีความสงบ
เปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ
ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินไม่ได้
เราก็จะยอดยิ่งยอดได้ ...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เมื่อเสด็จทอดพระเนตรโครงการ
การเกษตรพอเพียง ณ บ้านสวน อ.บึงสามพัน
วันที่ 4 สิงหาคม 2517

“...ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม
ในหลายประเทศเปลี่ยนแปลงไป
กล่าวคือ
การทุ่มเทสร้างเครื่องจักรกล
อันก้าวหน้า
และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น
ใช้ในการผลิต
ทำให้ผลิตผลทางอุตสาหกรรม
เพิ่มขึ้นรวดเร็วและมากมาย
จนอาจถึงขั้นฟุ้งเฟ้อ พร้อมกันนั้น
ก็ทำให้เกิดความว่างงานสูง
เพราะถูกเครื่องจักรกลแย่งไปทำ
เป็นเหตุให้เกิดความยุ่งยากลดต่ำ
ทางเศรษฐกิจขึ้น
เพราะคนที่ว่างงานยากจนลง
และผู้ผลิตก็ขาดทุนเพราะสินค้าขาย
ไม่ออก จึงน่าจะต้องดิ้นแปลง
แนวคิด แนวปฏิบัติในการส่งเสริม
ความจริง
ด้านอุตสาหกรรมไม่จำเป็นต้องสู้กับ
ด้านอื่น ๆ เพื่อความอยู่รอด...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และท่านผู้หญิงสิริกิติ์ศจัยกุล
จากหนังสือพิมพ์ประชาชาติ
เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2518

"...การจะเป็นเช่นนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน
แบบพอมีพอกิน นั่นหมายความว่า
จับชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง..."

"...ความพอเพียงนี้ ไม่ได้หมายความว่า
ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว
จะต้องทอผ้าใส่เอง
อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ
จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร
บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้
แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไรไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก
อย่างนี้ท่านนักเศรษฐกิจต่าง ๆ ก็มาบอกว่าล้าสมัย
จริง อาจจะล้าสมัย
คนอื่นเขาต้องมีการเศรษฐกิจ ที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่า
เป็นเศรษฐกิจการค้า
ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง เสธรัฐสีกว่าไม่ทรูทรา
แต่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่า ผลิตให้พอเพียงได้..."

"...ถ้าสามารถที่จะเปลี่ยนไป ทำให้กลับเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียง
ไม่ต้องทั้งหมดแต่เครื่องก็ไม่ต้อง อาจจะมีสักเศษหนึ่งส่วนสี่
ก็จะสามารถอยู่ได้
การแก้ไขอาจจะต้องใช้เวลา ไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนก็ใจร้อน
เพราะเห็นตัวอย่าง
แต่ถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ก็สามารถที่จะแก้ไขได้..."

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา
ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต
เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำ
ตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน
คือ ความพอมี พอกิน พอใช้
ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน
โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด
แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ
เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคง
พร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว
จึงค่อยสร้างความสะดวกและฐานะ
เจริญก้าวหน้าขึ้นสูงโดยลำดับต่อไป...”

พระราชดำรัสในพระบรมราชโองการ
และราชกิจจานุเบกษา ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๑๗
ฉบับที่ ๔ (ราชบ ๒๕๑๗)

“...คำว่าพอเพียง
มีความหมายอีกอย่างหนึ่ง มีความหมายกว้างออกไปอีก
ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้ของตนเอง
แต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน...
พอมีพอกินนี้ ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง...”

“...พอเพียงนี้ก็หมายความว่า
มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ทรูทราก็ได้ แต่ว่าพอ
แม้บางอย่างอาจจะฟุ่มเฟือย แต่ถ้าทำให้มีความสุข
ถ้าทำได้ ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ...”

“...Self - Sufficiency
นี้หมายความว่า ผลิตภัณฑ์ที่จะใช้
ไม่ต้องไปขอซื้อคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง...”

“...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย
เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย
ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ
มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง
หมายความว่า พอประมาณไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก
คนเราก็อยู่เป็นสุข...”

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
พระราชทานแก่คณะผู้บริหารส่วนภูมิภาคและชนบท
ณ ศาลาอเนกประสงค์ อำเภอศรีนคร จังหวัดสุพรรณบุรี
เมื่อวันจันทร์ ที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๑

"...เศรษฐกิจพอเพียงนั้นเข้าใจความว่าเป็นเศรษฐกิจชุมชน
ทฤษฎีความว่า ไร้พอเพียงไม่ถูกบ้าน
หรือโมกข์อ้อมกัน ไร้ทฤษฎีการที่จะมีพอเกิน เริ่มด้วย พอมี พอเกิน
พอมีพอเกินมีได้พูดมากทฤษฎี 10 กว่าปีมาแล้ว ไร้พอมีพอเกิน
แต่ว่าพอมีพอเกินมี เป็นเพียงเริ่มต้นของเศรษฐกิจพอ เมื่อปีที่แล้วบอก
ว่าพอมีพอเกิน คือพอมีพอเกินของตัวเองนั้น
ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจพอเกินกัน สมัยก่อนนั้นเป็น
เศรษฐกิจพอเพียง..."

พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามราชกุมารี ในโอกาสทรงเสด็จเยือน
ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2547

"...เศรษฐกิจพอเพียงที่ได้ทำแล้วเข้าอีก แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า
Sufficiency Economy ภาษาไทยก็ ต่อว่า ว่าไม่มี
Sufficiency Economy แต่ว่าเป็นคำใหม่ของเราที่ได้
ก็ทฤษฎีความว่า ประหยัด
แต่ไม่ใช่ขี้เหนียว
ทำอะไรด้วยความอะลุ่มอล่วยกัน ทำอะไรด้วยเหตุและผล
จะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแล้วทุกคนจะมีความสุข
แต่พอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงนี้ เป็นสิ่งที่ปฏิบัติยากที่สุด..."

พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามราชกุมารี ในโอกาสทรงเสด็จเยือน
ณ ศาลากลางจังหวัดสุพรรณบุรี
เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2547

“...ฉันพูดเศรษฐกิจพอเพียง ความหมายคือ ทำอะไรให้เหมาะสม
กับฐานะของตัวเอง คือทำจากรายได้
200 - 300 บาท ขึ้นไป เป็น 2 หมื่น 3 หมื่นบาท
ตนชอบเอาคำพูดของฉันทัน เศรษฐกิจพอเพียงไปพูดกันเลอะเทอะ
เศรษฐกิจพอเพียง คือ ทำเป็น Self - Sufficiency
มันไม่ใช่ความหมายไม่ใช่แบบที่ฉันทัด
ที่ฉันทัด คือ เป็น Self - Sufficiency of Economy
เช่น ถ้าเขาต้องการดู TV ก็ควรให้เขามีดู
ไม่ใช่ไปจำกัดเขาไม่ให้ซื้อ TV ดู เขาต้องการดูเพื่อสนุกสนาน
ในหมู่บ้านไกล ๆ ที่ฉันทัดไป เขามี TV ดูแต่ใช้แบตเตอรี่
เขาไม่มีไฟฟ้า แต่ถ้า Sufficiency นั้นมี TV เขาฟังเพียง
เปรียบเสมือนคนไม่มีสตางค์ไปตัด Suit
และยังใส่ Necktie Versace อันนี้ก็เกินไป...”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
พระราชทานเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2544
ณ พระตำหนักปั้นหยง

สรุป

แนวพระราชดำริ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานไว้มีนัยกระชับและชัดเจนยิ่ง นอกจากนี้ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล อดีตเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ยังได้กล่าวสรุปความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ดังนี้

“เศรษฐกิจที่สามารถดูแลตัวเองได้ ใฝ่มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self - Sufficiency) อยู่เป็นหลักไม่เดือดร้อน ingsต้องสร้างพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน

คือให้ตนเองสามารถอยู่ได้อย่างพอเพียง มีสิ่งป้องกัน:

สร้างเวลาเสริมใจ หากเศรษฐกิจไม่รุ่งเรืองอย่างไรก็พอเพียง”

จะเห็นได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ง่าย มีความหมายที่ชัดเจน ไม่ยากแก่การรับรู้และการนำไปปฏิบัติ ดังจะเห็นเป็นรูปธรรมที่ปรากฏชัดเจนในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เกิดผลสำเร็จแล้วมากมาย

แนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินกับการแก้ไขวิกฤตทางเศรษฐกิจและปัญหาทางสังคมของไทย

เศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเกษตรกร

ชาวออกซฟอร์ดสนใจปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมในขณะนี้ คือ จะต้องช่วยให้ประชาชนที่อยู่ในภาคเกษตรและที่กลับคืนสู่ภาคเกษตรมีงานทำ มีรายได้ ในขณะเดียวกันก็จะต้องสร้างรากฐานของชนบทให้แข็งแรงเพียงพอที่จะสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว

แนวคิดระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงสำหรับเกษตรกร ตามแนวพระราชดำริ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการ "ทฤษฎีใหม่" 3 ชั้น คือ

ขั้นที่หนึ่ง

มีสภาพพอเพียงเลี้ยงตัวเองได้ในพื้นฐานของความประหยัดจัดการใช้จ่าย

ขั้นที่สอง

รวมพลังกันในรูปกลุ่ม เพื่อทำการผลิต การตลาด การจัดการรวมทั้งด้านสวัสดิการ การศึกษา การพัฒนาสังคม ฯลฯ

ขั้นที่สาม

สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้หลากหลาย โดยประสานความสัมพันธ์กับภาคธุรกิจ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชนและภาคราชการในด้านเงินทุน การตลาด การผลิต การจัดการ และข่าวสารข้อมูล โดยมีนัยสำคัญ คือ

ประการแรก

เป็นระบบเศรษฐกิจที่ยึดถือหลักการที่ว่า "คนเป็นทีที่หนึ่งแห่งตน" โดยมุ่งเน้นการผลิตที่สมดุลให้เพียงพอกับความต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรก เมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้ว จึงดำเนินถึงการผลิตเพื่อการค้า ผลผลิตส่วนเกินที่ชดเชยค่าคงจะเป็นกำไรของเกษตรกร ลักษณะเช่นนี้ เกษตรกรจะกลายเป็นผู้กำหนดผลหรือเป็นผู้กระทำต่อตลาด แทนที่ตลาดจะเป็นผู้กระทำหรือเป็นตัวกำหนดเกษตรกรดังเช่นที่เป็นอยู่ และหลักใหญ่สำคัญยิ่ง คือ การลดค่าใช้จ่าย โดยการสร้างสิ่งรูปโภคบริโภคในที่ดินของตน เช่น ข้าว น้ำ ปลา ไข่ ไก่ ผัก พืชผัก ฯลฯ

ประการที่สอง

เศรษฐกิจแบบพอเพียงให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ทั้งนี้ กลุ่มชาวบ้านหรือองค์กรชาวบ้านจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการรวมทางเศรษฐกิจต่างๆ ให้หลากหลายครอบคลุมทั้งการเกษตรแบบผสมผสาน ฝึกหัดกรรม การแปรรูปอาหาร การทำธุรกิจค้าขาย และการท่องเที่ยวระดับชุมชน ฯลฯ เมื่อองค์กรชาวบ้านเหล่านี้ได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็ง และมีเครือข่ายที่กว้างขวางมากขึ้นแล้วเกษตรกรทั้งหมดในชุมชนก็จะได้รับการดูแลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งได้รับการแก้ไขปัญหาในทุกๆ ด้าน ซึ่งจะช่วยให้เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเติบโตได้อย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจสามารถขยายตัวสอดคล้องการรุดได้ผ่านการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น

ประการที่สาม

เศรษฐกิจแบบพอเพียงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเมตตา ความเอื้ออาทร และความสามัคคีของสมาชิกในชุมชนในการร่วมแรงร่วมใจเพื่อประกอบอาชีพต่างๆ ให้นับบรรลุผลสำเร็จ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจึงมิได้หมายถึง รายได้แค่นี้ยังมีดีด้วย หากแต่ยังรวมถึงประโยชน์ในด้านอื่นๆด้วย ได้แก่ การสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว สถาบันชุมชน ความสามารถในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการศึกษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

กล่าวโดยสรุป คือ

แนวคิดของระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่มีสาระสำคัญคือลดการพึ่งพิง นำจะนำมาใช้เป็นแบบอย่างของการพัฒนาประเทศไทยในระยะต่อไป แม้ว่าวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในขณะนี้ อาจจะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่ผลกระทบต่างๆ จะไม่รุนแรงมากนัก ถ้าหากทุกภาคทุกส่วนของสังคมมีการดำเนินการรวมทางเศรษฐกิจ โดยยึดหลักความพอดี กับศักยภาพของตนเอง บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง รวมทั้งมีความเอื้ออาทรต่อกันอื่นๆ ในสังคมเป็นประการสำคัญ ถึงแม้ว่าข้อคิดทั้งหมดจะมุ่งหน้าไปสู่กลุ่มเกษตรกรหรือผู้ที่มีที่ดินทั้งหลาย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะต้องกลับไปสู่ภาคเกษตรกรรมแล้ว ซึ่งเป็นไปไม่ได้ในสภาพความเป็นจริง

ปัจจัยที่ทำให้ ทฤษฎีใหม่ ประสบผลสำเร็จ

ปัจจัยที่จะทำให้ “ทฤษฎีใหม่” ประสบผลสำเร็จใน
เชิงปฏิบัติ คือ

1. การคัดเลือกเกษตรกร กลุ่มเป้าหมาย ควรพิจารณา
ตามความจำเป็นและความพร้อมของเกษตรกรเอง
โดยดูที่ความซื่อสัตย์มีน้ำใจ มีความตั้งใจ มีที่ดินเป็น
ของตนเอง มีทุนในการดำเนินงานบ้างพอสมควร

2. เกษตรกรควรมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ
ทฤษฎีใหม่ มีความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ
การเกษตรพอสมควร เข้มแข็งและพร้อมรับวิทยาการใหม่ๆ
หากมีความสามารถในการถ่ายทอดวิธีการดำเนินงาน
ให้กับผู้อื่นได้ด้วยแล้วจึงเป็นการดีที่จะช่วยให้เกษตรกร
ทฤษฎีใหม่ขยายผลได้ความรวดเร็วประจักษ์ ทั้งด้านความ
เหมาะสมและระยะเวลาที่วางแผนที่

3. ทฤษฎีใหม่ต้องอาศัยความร่วมมือกัน การประสาน
งานกันทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน และเกษตรกรเอง
ในด้านต่างๆ เช่น สนับสนุนการดำเนินงานตามขั้น
ตอนและการตลาด อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

4. การจัดสรรพื้นที่ ควรพิจารณาถึงสิ่งแวดล้อม
และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพอากาศและ
ภูมิประเทศของแต่ละพื้นที่

5. การดำเนินงานโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มสนับสนุน
ให้ประชาชนรวมกลุ่มดำเนินการร่วมกันและก่อให้เกิด
เกิดความสามัคคีภายในกลุ่มก่อน แล้วจึงขยายออกไป
นอกกลุ่มในภายหลัง

อุปสรรคของการดำเนินงาน

ในการนำทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติ

อุปสรรคของการดำเนินงานในการนำทฤษฎีใหม่ไปปฏิบัติของ อี๊ดดังดี

1. ด้านงบประมาณ เนื่องจากงบประมาณของแต่ละกระทรวงฯ ไม่พร้อมกันและอาจมีปริมาณเงินจำกัดทำให้งานไม่เป็นไปตามระยะเวลาและแผนงานที่กำหนด

2. การสร้างความเข้าใจแก่บุคคล ทั้งตัวเกษตรกรเองและผู้อื่น ตลอดจนหน่วยงานภายนอก ให้เข้าใจถึงหลักการ แนวความคิด สาธารณคัมภีร์ของทฤษฎีใหม่ ต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์ที่ดีเพียงพอ ซึ่งในปัจจุบันสังเกตได้ว่า ชาวสารพัดมูลมีมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีความเข้าใจที่แตกส่างกันไปเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยเฉพาะตัวเกษตรกรเอง บางกลุ่มที่ไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์หลักของทฤษฎีใหม่ที่แท้จริง

3. การที่เกษตรกรมีสิทธิอาศัยและมีหน้าที่ทำเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่คนละที่ อาจทำให้เป็นอุปสรรคในการทำการเกษตรให้ได้ผลดี

4. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มีจำนวนโดยเฉลี่ยเป็นเกษตรกรที่มีฐานะดี มีที่นาเฉลี่ย 33 ไร่ การผลิตตามทฤษฎีใหม่อาจก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายบริเวณวิโลกเพียงพอเป็นอันดับแรก อย่างไรก็ตามหากสามารถทำให้เกษตรกร

เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่า ความคิดเพื่อนวิโลกในครัวเรือนก่อนจึงนำส่วนเกินออกขายภายนอกได้แล้ว การทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ก็ไม่มีผลถึงการแต่อย่างใด

5. เกษตรกรบางรายมีแรงงานในครอบครัวไม่เพียงพอในการทำกิจกรรมตามโครงการฯ หรืออาจมีอายุมาก ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่จะทำการเกษตรในระยะยาวตามลักษณะเกษตรยั่งยืนต่อไป

6. การที่เกษตรกรไม่เข้าใจทฤษฎีใหม่อย่างเพียงพอทำให้มีการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างไม่ประสิทธิภาพ เมื่อได้รับปัจจัยการผลิตโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ก็หมดทิ้งโดยเปล่าประโยชน์ไม่นำไปเพาะปลูก กรณีนี้จะทำให้ประเทศชาติเสียทรัพย์สินออกไปโดยเปล่าประโยชน์

ประโยชน์ของกฤษฎีใหม่

จากพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้พระราชทานในโอกาสต่างๆเป็นวาระสำคัญถึงประโยชน์ของกฤษฎีใหม่ไว้ ดังนี้

1. ให้ประชาชนพออยู่พอกินสมควรแก่สภาพในระดับที่ประหยัด ไม่อดอยาก และเลี้ยงตนเองได้ตามหลักปรัชญาของ "เกษตรพอเพียง"
2. ในหน้าแล้งมีน้ำน้อย ก็สามารถเอาน้ำที่เก็บไว้ในสระมาปลูกพืชผักต่างๆ ที่ใช้น้ำน้อยได้ โดยไม่ต้องเบียดเบียนชลประทาน
3. ในปีที่ฝนตกตามฤดูกาลโดยมีน้ำคังตลอดปี กฤษฎีใหม่นี้ก็สามารถสร้างรายได้ให้ราษฎรขึ้นได้
4. ในกรณีที่เกิดอุทกภัยก็สามารถที่จะฟื้นตัวและช่วยตนเองได้ในระดับหนึ่ง โดยทางราชการไม่ต้องช่วยเหลือมากเกินไป อันเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย

แนวพระราชดำริทั้งหลายนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงพระวิริยะอุตสาหะที่ทรงทุ่มเทพระสติปัญญาและทรงคร่ำคร่าพระวรกาย เพื่อชี้แนะแนวทางการพัฒนาให้ราษฎรทั้งหลาย ได้มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้นมีความสุขร่มเย็นตามสภาพอย่างยั่งยืน และที่สำคัญเป็นการเสริมสร้างความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมแก่ประเทศชาติ อันเป็นเป้าหมายสุดท้ายของหลักยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศนั่นเอง

ดังนั้นการทำการเกษตรกฤษฎีใหม่ จึงมีความสำคัญและมีบทบาทต่อภาคการเกษตร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องจับตากองหลายประการที่จะทำให้การทำการเกษตรวิธีนี้ประสบผลสำเร็จ และก้าวไปข้างหน้าคงไม่ลืมเลิกกลางคัน มีการขยายผลที่เหมาะสมในทุกๆ ด้าน ไม่ขยายผลรวดเร็วเกินไป ในขณะที่ผู้มีส่วนร่วมยังคงขาดความเข้าใจเกี่ยวกับกฤษฎีใหม่ที่แท้จริง กฤษฎีใหม่ทำให้เกษตรกรได้รับการตอบสนองของทั้งด้านส่วนตัวและสังคมได้ในระดับสูง ได้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีน้ำเพียงพอ มีรายได้เพิ่มขึ้น ครอบครัวอบอุ่นมีความสามัคคีในระดับชุมชน และในระดับสถาบัน เป็นการส่งผลเกื้อกูลซึ่งกันและกันสภาพพื้นที่เคยแห้งแล้งขาดแคลนน้ำ กลับกลายเป็นแผ่นดินที่อุดมสมบูรณ์มากขึ้น เป็นการรักษาสสมดุลให้กับดินและธรรมชาติ **สิ่งที่พึงควรระวัง** คือ การนำชื่อกฤษฎีใหม่ไปใช้ในโครงการต่างๆ ควรเน้นให้ชัดเจนว่า โครงการนั้นๆ มีการพัฒนาการเกษตรในลักษณะแนวพระราชดำริกฤษฎีใหม่อย่างแท้จริงเพื่อมิให้เกิดความสับสนในสาระแท้จริงของกฤษฎีใหม่

บทบาทและความสำคัญของ

เศรษฐกิจแบบพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจที่สามารถ
อยู่รอดได้ ไร้ความพ้อเพียงกับตัวเอง
อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้าง
พื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนให้ดีเสียก่อน คือ
ตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ เพื่อที่จะสร้าง
ความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจ
ขั้นที่สูงขึ้นต่อไปได้

จากความหมายดังกล่าว ทำให้มองเห็น
บทบาทและความสำคัญของเศรษฐกิจแบบ
พอเพียงดังนี้

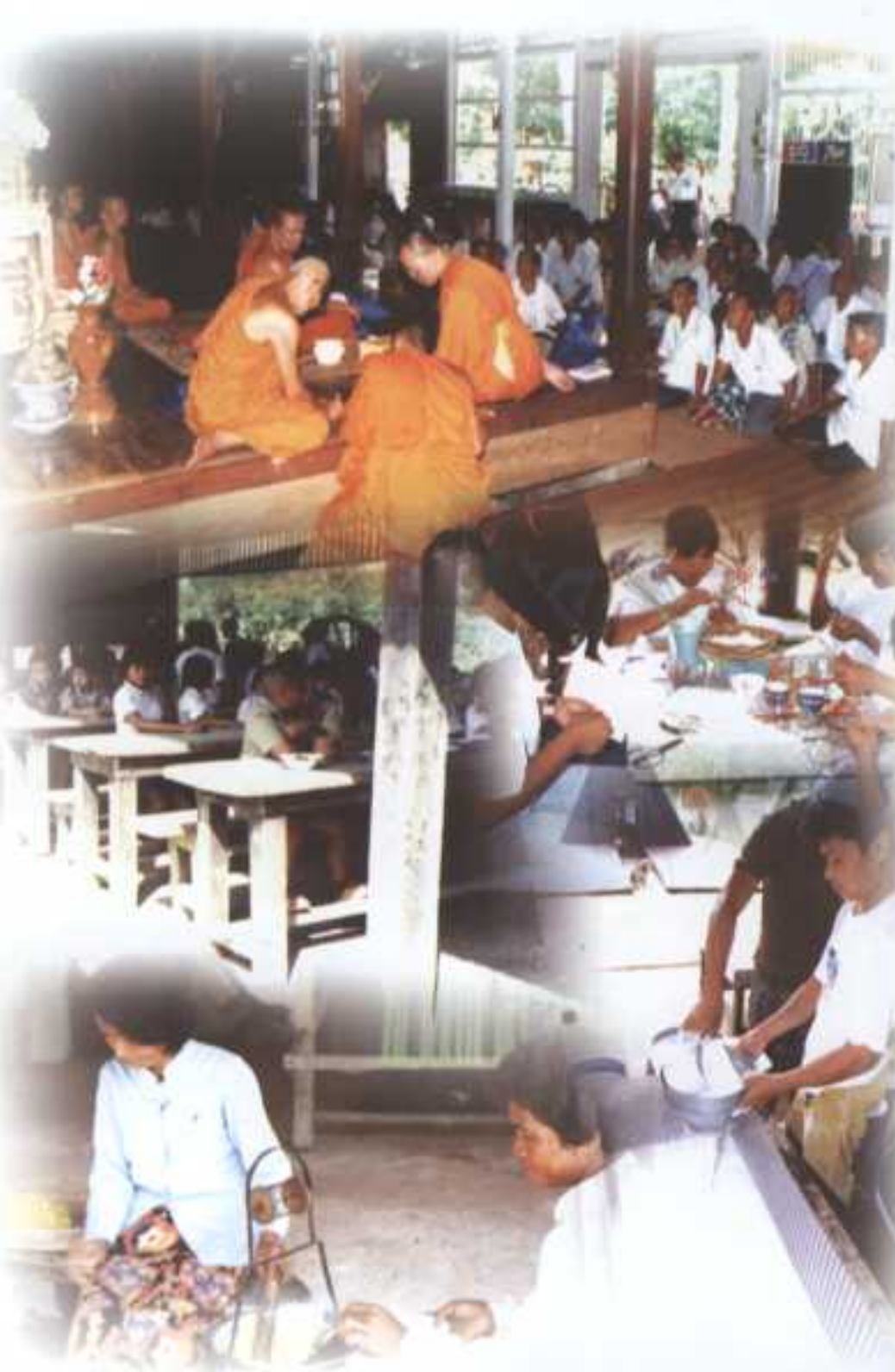
1. เป็นแนวคิดที่มุ่งให้เกิดการพึ่งตนเองเป็น
หลัก เน้นการใช้ศักยภาพของคนและ
แสวงหารักษาภพธรรมชาติดีที่มีอยู่ เพื่อนำ
มาใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด เพื่อให้ชีวิตของ
ตนเอง ครอบครัวและชุมชนอยู่รอด
2. ทำให้เกิดความเข้มแข็งในจิตใจ โดยยึด
หลักการพึ่งตนเอง ทางพุทธศาสนาเมื่อพึ่ง
ตนเองได้แล้วก็จะทำให้อิทธิพลของ เจริญ ไม่
วิบัติกังวล
3. เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ อมัลกรรม
สามัคคีภายในชุมชนเดียวกัน
4. แก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ในระดับหนึ่ง กล่าว
คือ ถ้าพอมีพอกินแล้วก็จะทำให้ลดปัญหา
ความยากจนได้

เศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับผู้ที่อยู่นอกภาคการเกษตร

สำหรับคนอยู่นอกภาคการเกษตรนั้น เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาใช้เป็นหลัก ในการดำเนินชีวิตได้ เพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญา เป็นแนวปฏิบัติคนไม่ว่า จะอยู่ในกิจกรรม หรืออาชีพใด ก็ต้องยึดวิถี ชีวิตไทยอยู่แต่พอดี อย่างพุ่มเพียง อย่างไม่ ประโยชน์ อย่างยึดวิถีดุเป็นที่ยึด ยึดเส้นทาง ลายกลาง อยู่กินตามฐานะ ใช้สติปัญญาใน การดำรงชีวิต เจริญเติบโตอย่างค่อยเป็น ค่อยไป อย่าใช้เงินลี้กการลงทุนเชิงการพนัน ซึ่งต้องอยู่บนความเสี่ยง ดูเงินมาลงทุนโดย หวังรวยอย่างรวดเร็ว...แล้วก็ไปสู่ความล้ม ละตายในที่สุด ต้องอยู่บนหลักของ "รู้ ยึด ชาติ ศาสน์" ใช้สติปัญญาแก้ปัญหาของตนเองไม่ให้เป็นล่อ กระแสโลกาภิวัตน์โดยไม่รู้ถึงเหตุและผล ตามสภาพแวดล้อมของไทย ให้รู้จักแยกแยะ สิ่งดี สิ่งเลว สิ่งที่เป็นประโยชน์ตามสภาพ ความเป็นจริงของบ้านเมืองของเราเป็นที่ตั้ง ให้มีความรัก ความเมตตา ที่จะช่วยเหลือ สัมคมให้รอดพ้นจากภัยพิบัติ และร่วมพลัง กับด้วยความสามัคคีเป็นหมู่เหล่า ชะจิตชีวิต และไปสู่ความประณีประนอม รักสามัค คีประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

การปฏิบัติตน ตามแนวทาง

เศรษฐกิจแบบพอเพียง

1. บิดความประหยัด คัดสอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ้งเฟ้อในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า
"...ความเป็นอยู่ที่ดีต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปในทางที่ดีด้วย..."

2. บิดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องสุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะตลาดแข่งขันในการดำรงชีพก็ตาม ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

"...ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ..."

3. ลดเลิกการก่งก้งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงสิ่งยี่คิด ดังกระแสพระราชดำรัสในเรื่องนี้ความว่า

"...ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหาได้ด้วยความเป็นธรรม ทั้งในเจตนาและการกระทำ ไปโดยไม่ด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแกล้งเอื้อเฟื้อตึงตึงมาจากผู้อื่น..."

4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้องชวนช่วยไม่พาลความรู้อให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ ดังกระแสพระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ว่าความหมายที่ชัดเจนว่า
"...การที่ดีต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความสุขเสสสร้างตนของให้เป็นคนดี เพื่อตนเองเพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า มีความสุข พอดีพอกินเป็นในหัวเรสในต่อไม่ก็ต่อให้คนอื่นด้วยอันได้ด้วยตัวเอง..."

5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่วให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสิ่งศมไทยที่ล่มสลายลงในครั้งนี้เพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อยที่ดำรงนการโดยปราศจากละชชยแผนดิน ดังกระแสพระราชดำรัส ความว่า

"...พยายามไม่ก่อความชั่วให้คนอื่นหรือทำชชยตัวทำลายผู้อื่น พยายามสอ พยายามสความชั่วที่ตัวเองนอยู่ พยายามก่อความดีให้คนอื่นอยู่เสมอ พยายามรักษาเสพพันพูนความดีที่มีอยู่ใน หัวอกตามสมควรขึ้น..."

สรุปท้ายสุด

ครอบครัวพอเพียง คือ การดำรงชีวิตในความพอที่มีชีวิตใหม่ คือ หวนกลับมาใช้ชีวิตวิถีไทยเป็นการสร้างรากฐานหรือพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจทั้งหมด ซึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานกระแสพระราชดำริสละตนหนึ่งว่า

“...อาคารบ้านเรือน ตั้งอยู่ได้อย่างมั่นคง ก็เพราะความแข็งแรงของรากฐาน หรือเสาเข็ม ซึ่งเรามองไม่เห็น และมักจะลืมไปว่าเราอยู่ได้บนฐานรากอะไร...”

หากเรายึดแนวทางปฏิบัติเช่นนี้ก็จะทำให้ชาติบ้านเมืองและตัวเราหลุดพ้นจากความทุกข์และมีความสุขในที่สุด

บรรณานุกรม

ประมวลพระราชดำริและพระบรมราโชวาท ที่
พระราชทานในโอกาสต่างๆ ปี พุทธศักราช 2518.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร, พฤษภาคม
2519.

ประมวลพระราชดำริและพระบรมราโชวาท ที่
พระราชทานในโอกาสต่างๆ ปี พุทธศักราช 2539.
กรุงเทพฯ : บริษัท ชมวรินทร์พรีนติ้งแอนด์พับลิช
ซิง จำกัด มหาชน, พฤษภาคม 2540.

พระราชดำริ พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่
เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิม
พระชนมพรรษา ณ ศาลาสุลตาลัย สวนจิตรลดา
พระราชวังดุสิต วันพุธที่ 4 ธันวาคม 2517.
กรุงเทพฯ : บริษัท ชมวรินทร์พรีนติ้งแอนด์พับลิช
ซิง จำกัด มหาชน, ตุลาคม 2541.

พระราชดำริ พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่
เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิม
พระชนมพรรษา ณ ศาลาสุลตาลัย สวนจิตรลดา
พระราชวังดุสิต วันพฤหัสบดีที่ 4 ธันวาคม 2540.
กรุงเทพฯ : บริษัทชมวรินทร์พรีนติ้งแอนด์พับลิชซิง
จำกัด มหาชน, เมษายน 2541.

พระราชดำริ พระราชทานเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม
2540, คู่มือการดำเนินงานชีวิตสำหรับประชาชนปี
2541 และ พฤษภูมิใหม่ กรุงเทพฯ, มีนาคม 2541.

วารสารมูลนิธิชัยพัฒนา, เศรษฐกิจพอเพียง :
ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ตามรอยพระยุคล
บาท, ธันวาคม 2543.

**จัดทำเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์
โดย : ห้องสมุดกรมส่งเสริมการเกษตร**

ศูนย์วิทยุ

สำนักงานส่งเสริมการเกษตรระดับจังหวัดและระดับตำบล กรมส่งเสริมการเกษตร

78 ถนนสุขุมวิท กรุงเทพมหานคร 10110 โทร. 0-2280-4115-200 โทรสาร 0-2280-4204

โทร. 0-2280-4115-200 โทรสาร 0-2280-4204

กรุงเทพฯ 2547